

Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Doktorský studijní program: Obecné otázky geografie

Autoreferát dizertační práce

**Kvalita rezidenčního prostředí
a rezidenční spokojenost seniorů**

Mgr. Nina Dvořáková

Školitelé: doc. RNDr. Martin Ouředníček, Ph.D.,
a RNDr. Jana Temelová, Ph.D.

Praha, 2017

Abstrakt

Poznání kvality života je interdisciplinární záležitostí. Fyzické a sociální prostředí, které člověk obývá, považujeme za základní stavební kameny kvality lidského života. Klasickou geografickou otázkou je, jaký vztah mezi lidmi a prostředím vzniká. Jedním ze způsobů, jakým můžeme měřit vztah člověka a prostředí, je ptát se, jak člověk prostředí vnímá a jak je hodnotí. Vhodným nástrojem k poznání těchto souvislostí je koncept rezidenční spokojenosti. Rezidenční spokojenost se odvíjí od toho, v jakém souladu jsou potřeby a schopnosti člověka s vlastnostmi prostředí, které obývá. Tato dizertační práce se zaměřuje na pochopení významu prostoru v kontextu stáří a jeho následnou využitelnost při výzkumech rezidenční spokojenosti stárnoucí populace. Práce přispívá k poznání vysoce společensky relevantního tématu a rozšiřuje poznatky o kvalitě obytného prostředí seniorské populace. Propojuje výzkumy geografie města a gerontologických disciplín. Výzkum rezidenční spokojenosti je řešen na pozadí urbánních procesů, které významně ovlivňují podobu současných postsocialistických měst. Obytné prostředí je v dizertační práci chápáno zároveň jako prostředek a omezení, které podstatným způsobem působí na kvalitu života stárnoucích lidí.

V úvodní části se dizertační práce věnuje zasazení zkoumané problematiky do širšího společenského kontextu. Zaměřuje se na představení procesu demografického stárnutí jak v celosvětovém a českém kontextu, tak na otázky spojené se stárnutím v městském prostředí. V práci jsou diskutovány různé pohledy na stárnutí ve městě spolu s pozitivními a negativními dopady proměny městského prostředí na kvalitu života seniorské populace. Pozornost je věnována postsocialistické urbánní transformaci a proměně demografického chování mladých lidí, které významně formují vlastnosti obytného prostředí seniorů současných střeoevropských měst. V teoretické části se práce věnuje konceptu rezidenční spokojenosti, pomocí kterého jsou hodnoceny názory starých lidí na kvalitu obytného prostředí. Teoretické rozpracování konceptu rezidenční spokojenosti je propojeno s diskusí o významu prostoru v každodenním životě stárnoucích lidí. Druhou část práce tvoří soubor sedmi odborných publikací zpracovaných většinou v širším autorském kolektivu. Kvalitě obytného prostředí seniorů se věnují tři publikace, které skrze rezidenční spokojenost hodnotí vlastnosti obytného prostředí seniorů ve třech odlišných typech městských čtvrtí. Zbylé publikace nahlízejí na kvalitu obytného prostředí rozdílnými způsoby, skrze rezidenční spokojenost jako možný spouštěč rezidenční mobility, skrze hodnocení aktérů na poli sociální politiky a skrze problémy a strategie spojené s životem v periferních obcích.

Klíčová slova: geografie města – rezidenční spokojenost – senioři – kvalita obytného prostředí – transformující se obytné prostředí – Praha

1. Úvod

Spolu s rostoucím zastoupením starších osob ve společnosti je přikládána větší závažnost otázkám vztahujícím se k životním podmínkám starých lidí. Důležitost obytného prostředí, čtvrti či sousedství pro udržení kvalitního života ve stáří je možné doložit na příkladu konceptu stárnutí v místě, jehož hlavní ideou je možnost zestárnout bez nutnosti odstěhovat se z domova (Bartlett, Peel 2005). V prostoru domova stejně jako v jeho blízkém okolí se odehrávají aktivity všedních dní, jejichž náplní je mimo obstarávání každodenních potřeb i udržování sousedských vztahů (Musil 1967). Přítomnost kvalitní občanské vybavenosti, veřejných prostorů, infrastruktury a veřejné dopravy v obytném prostředí jsou faktory přispívající k udržení soběstačnosti seniorů. Prostor v životě seniorů nehraje však pouze podpůrnou a funkční roli, ale má význam vztahový a symbolický. Na základě dlouhodobého pobytu si rezidenti vytvářejí vztah jak ke geografickému prostředí, tak i k lidem, kteří s nimi místo bydliště sdílejí (Sýkorová 2008). Místo, které senioři obývají, je součástí jejich životní identity.

Postsocialistická urbánní transformace a zapojení středoevropských měst do globálních struktur se významnou měrou promítly do každodenního života obyvatel našich měst (Ouředníček, Temelová 2009). Steinführer a Haase (2007) však poukazují na skutečnost, že podoba současného středoevropského města není formována pouze procesy postsocialistického přechodu, nýbrž že městské prostředí je ovlivněno i proměnou demografického chování současné populace. Proměna demografického chování, mezi jejíž znaky řadíme přijímání postmoderního způsobu života, diferenciaci životních stylů a vytváření nových typů domácností, na jedné straně posiluje proces demografického stárnutí městské populace. Na straně druhé přispívá v důsledku měnících se rezidenčních preferencí mladých lidí k omlazování a sociální a demografické polarizaci vybraných městských částí. Tato dizertační práce vychází z předpokladu, že v důsledku výše uvedených procesů dochází k významným změnám v obytném prostředí seniorů. Zjišťování, jakým způsobem na tyto změny senioři reagují a jak hodnotí kvalitu transformujícího se urbánního prostředí, bylo hlavním cílem této dizertační práce.

Předkládaná dizertační práce navazuje na tradici albertovské sociální geografie, jejíž pojetí geografie města je v mnoha aspektech blízké sociálně ekologickému přístupu chicagské školy (např. Ouředníček a kol. 2009). V případových studiích, představených v druhé části dizertační práce, jsou v kontextu demografického stárnutí hodnocena obytná prostředí v různých částech města. Zvolený prostorový rozsah případových studií, vymezený nejčastěji prostorem jednotlivých čtvrtí či městských částí, je rovněž v souladu s poznatky o významu místa bydliště pro seniorskou populaci.

2. Představení cílů a struktury práce

Předložená dizertační práce se věnuje problematice stárnutí v městském prostředí a poznání prostorových souvislostí stárnutí. Úžeji je zaměřena na hodnocení kvality obytného prostředí seniorské populace. Kvalita prostředí je zde hodnocena především na základě subjektivní interpretace reality, kterou chápeme jako výpověď, v níž jsou zaznamenány zkušenosti specifické demografické skupiny obyvatel. Nástrojem pro poznávání subjektivního hodnocení jsme zvolili koncept rezidenční spokojenosti. Vzhledem k tomu, že téma práce se pohybuje na pomezí výzkumu různých sociálních věd, je teoretický rozbor konceptu rezidenční spokojenosti propojen s diskusí o významu prostoru v každodenním životě stárnoucích lidí. Prostorové souvislosti stárnutí jsou řešeny v kontextu soudobého středoevropského města, proto je v práci kladen důraz na popis urbánních procesů, které se v posledních pětadvaceti letech podílely na utváření jeho podoby. Práce je založena na empirickém poznání reality, přičemž sledování zkoumaných jevů probíhá na mikroúrovni. Dizertační práce si klade několik dílčích cílů, které na sebe navazují a jsou vzájemně propojené.

Tři cíle dizertační práce:

1. Zasazení problematiky stárnutí v městském prostředí do kontextu postsocialistické urbánní transformace a proměny demografického chování české společnosti. Účelem je diskutovat dopady transformace obytného prostředí seniorů a v této souvislosti objasnit, jakým způsobem senioři nahlíží na proměnu funkční, fyzické a sociální struktury městského prostředí.
2. Teoretické uchopení konceptu rezidenční spokojenosti, diskuse poznatků, které odhalují význam a vliv jednotlivých faktorů na utváření subjektivního hodnocení rezidenčního prostředí.
3. Vzhledem k tomu, že se dizertační práce zaměřuje na problematiku městského prostředí ve vztahu k seniorské populaci, je dalším cílem propojit koncept rezidenční spokojenosti s teoretickým porozuměním významu prostoru v kontextu stáří. Snahou je rovněž diskutovat jejich vzájemnou provázanost a využitelnost při výzkumech kvality obytného prostředí.

Dizertační práce se skládá ze dvou hlavních částí.

První část je věnována (i) zasazení zkoumané problematiky do širších společenských souvislostí a (ii) širšího kontextu současného středoevropského urbánního vývoje a (iii) teoretické diskusi používaného konceptu. První kapitola uvádí do řešené problematiky. Druhá kapitola je zaměřena na širší souvislosti proměny demografického chování současné české populace. Pozornost je věnována především druhému demografickému přechodu a demografickému stárnutí. Třetí kapitola představuje problematiku stárnutí populace v souvislosti s aktuálními urbánními procesy. Všímá si dopadů postsocialistické urbánní

transformace a změn demografického chování na obytné prostředí seniorů. Ve čtvrté kapitole je představen koncept rezidenční spokojenosti a jsou v ní zdůrazněny aspekty, jež svou povahou ovlivňují percepci rezidenčního a městského prostředí, pozornost je rovněž věnována výzkumu rezidenční spokojenosti v kontextu stárnoucí populace.

Druhá část práce obsahuje přehled publikovaných prací, které reprezentují empirickou část práce vytvořenou v širším autorském kolektivu.

3. Představené publikace

Druhou část dizertační práce tvoří sedm tematicky provázaných publikačních výstupů. Šest textů je napsaných v širším autorském kolektivu (kapitola v knize, čtyři články v impaktovaném časopise a článek v časopise evidovaném v databázi SCOPUS), jedna publikace je samostatná (kapitola v knize). Texty se zaměřují na hodnocení kvality rezidenčního prostředí z pohledu specifických skupin obyvatel žijících v městském nebo venkovském prostředí. Publikované texty představují empirické studie, které se věnují geograficky specifickým lokalitám: městskému centru, vnitřnímu městu, sídlišti na území vnějšího města, suburbiím a venkovským obcím. Hlavní pozornost je přitom věnována Pražskému metropolitnímu regionu, který představuje v naší práci laboratoř urbánního výzkumu. Ačkoliv je soubor textů sestaven jako mozaika případových studií, umožňuje porovnání části z nich relativně komplexní pohled na to, jak různé skupiny obyvatel vnímají svá rezidenční prostředí.

V empirické rovině přispěla dizertační práce k ucelenému poznání kvality obytného prostředí z pohledu seniorů v odlišných typech městského prostředí. Kvalita rezidenčního prostředí byla zkoumána pomocí konceptu rezidenční spokojenosti, který je používán jako nástroj pro poznání subjektivního hodnocení vlastností obytného prostředí. Výzkum rezidenční spokojenosti pomocí dotazníkového šetření byl realizován na úrovni čtvrtí a byly do něho zahrnuty tři typy městské zástavby – historické městské centrum, transformující se průmyslová čtvrť a sídliště. Realizovaný výzkum v podobě tří publikací (Temelová, Dvořáková, Slezáková 2010, Temelová, Dvořáková 2012, Dvořáková, Temelová 2012) byl reakcí na ustálená tvrzení o kvalitě městského prostředí ve vztahu k seniorské populaci, která postsocialistickou transformaci a proměnu socio-demografické struktury středoevropských měst v kontextu druhého demografického přechodu dávají mnohdy do souvislosti s negativními dopady na kvalitu života seniorské populace. Výsledky naopak poukazují na problematičnost těchto tvrzení. Proměna obytného prostředí seniorů má jak pozitivní, tak i negativní dopady. Zatímco v centrálních částech měst vnímají senioři dopady transformace obytného prostředí v podobě nárůstu zvyšující se cenové úrovně služeb a rušení obchodů, v bývalé dělnické čtvrti napomohla regenerace k diferenciaci místní vybavenosti a na sídlišti došlo naopak k rozvoji občanské vybavenosti.

Funkční vybavenost je však pouze jeden z aspektů, kterému byla v našem výzkumu věnována pozornost. Zaměřily jsme se rovněž na sledování rezidenční spokojenosti ve vztahu k sociální a fyzické struktuře obytného prostředí. Spokojenost s fyzickým prostředím jsme

v našem výzkumu spojily s dostupností veřejných ploch a s přítomností fyzických bariér v prostoru, tedy aspekty, které jsou určeny především stavebním rozvojem města. Hůře byly tyto aspekty seniory hodnoceny v historickém centru a ve vnitroměstské čtvrti. Pokud se zaměříme na hodnocení sociálního prostředí, vnímají senioři socio-demografickou proměnu skrze častou obměnu ostatních obyvatel domů. I přes tuto zkušenost hodnotí sousedské vztahy většina oslovených seniorů ve všech sledovaných lokalitách spíše pozitivně. Přestože jsme v případových studiích nekladly otázku na celkovou rezidenční spokojenost seniorů, můžeme s jistou dávkou zobecnění považovat rezidenční spokojenost seniorů ve všech třech typech lokalit za spíše pozitivní.

Článek publikovaný v *Sociologickém časopise* s názvem *Každodenní život, denní mobilita a adaptační strategie obyvatel v periferních lokalitách* (Temelová, Novák, Pospíšilová, Dvořáková 2011) navazuje na dlouholetou tradici výzkumu kvality života obyvatel periferních oblastí na území Česka. Článek je založen na případové studii tří venkovských obcí ležících na hranici Středočeského, Karlovarského a Ústeckého kraje. Nesoulad mezi vlastnostmi obytného prostředí, potřebami a schopnostmi obyvatel je významným prvkem formujícím kvalitu života místních obyvatel a fenoménem určujícím každodenní strategie domácností. Pro překonávání rozdílů mezi lokalizací služeb, zaměstnání a domova má pro obyvatele periferních obcí podstatný význam mobilita spolu s vlastnictvím a schopností obsluhovat osobní automobil. Méně mobilní lidé volí při řešení každodenních potřeb náhradní strategie, senioři mimo hromadné dopravy mnohdy využívají sousedské či rodinné výpomoci.

Kvalita obytného prostředí a názory a zkušenosti obyvatel s životem v suburbánních obcích v zázemí Prahy jsou ústředním tématem dalšího představeného článku *Residential satisfaction and intention to move: the case of Prague's new suburbanites* (Špačková, Dvořáková, Tobrmanová 2016). Článek se snaží zaplnit mezeru ve výzkumu kvality rezidenčního prostředí suburbánních obcí a reaguje tak na tvrzení, která předpokládají, že důvodem pro návrat suburbanitů zpět do měst jsou nedostatky v obytném prostředí odrážející se v nízké míře rezidenční spokojenosti obyvatel suburbií. Článek je založen na dotazníkovém šetření realizovaném ve třech suburbánních obcích v zázemí Prahy. Rezidenční spokojenost je v tomto článku vztažena k problematice rezidenční mobility. Nespokojenost s místem bydliště považujeme za spouštěč rezidenční mobility. V našem výzkumu se však nízká míra rezidenční spokojenosti nepotvrdila jako hlavní spouštěč rezidenční mobility. Úmysl přestěhovat se spíše než nespokojené domácnosti, deklarovaly rodiny, jež předpokládají, že jejich potřeby se nebudou v blízké budoucnosti shodovat s vlastnostmi současného bydlení.

Článek *Urban social problems and marginalized population in post-socialist transition societies: Perception of the city centre of Prague, the Czechia* (Temelová, Jíchová, Pospíšilová, Dvořáková 2017) se zaměřuje na výzkum percepce sociálních problémů v prostoru postsocialistického města. Vychází z předpokladu, že důležitou roli v rozvoji města a při řešení sociálních problémů vyskytujících se v městském prostředí hrají lidé, kteří se podílejí na

vytváření a realizaci sociálních politik. Článek odpovídá na otázku, jaké sociální jevy vnímají v prostředí města lokální aktéři jako problematické a jakým způsobem je reflektují při vykonávání své profese a na základě jakých motivací přistupují k jejich řešení. S pomocí výpovědí aktérů jsou v článku identifikovány a prostorově lokalizovány sociální problémy v pražském centru, které dostupná statistická data neumožňují dostatečně podchytit. Odhalily jsme odlišné přístupy mezi jednotlivými typy aktérů a nedostatečnou koordinaci řešení sociálních problémů na celoměstské úrovni.

Poslední představená publikace je samostatně publikovaná kapitola s názvem *Prostorová diferenciacie věkové struktury obyvateľstva Prahy* (Dvořáková 2017) v knize *Sociální prostředí Prahy: Město na prahu 21. století*. Cílem kapitoly je popsat a vysvětlit vývoj prostorové diferenciacie věkové struktury na území Prahy. Hlavním předpokladem kapitoly je, že současné demografické procesy, jakými jsou proměna reprodukčního chování mladé generace a stárnutí populace, se určitou měrou odráží v rezidenční struktuře pražských čtvrtí. Pro sledování rezidenční struktury jsou v kapitole využity datové a prostorové analýzy zaměřující se na hodnocení proměny věkové kompozice pražské populace. Detailní pozornost je věnována rozmístění mladých lidí a seniorů, a to jak v různých koncentrických zónách města, typech zástavby, tak i na úrovni jednotlivých urbanistických obvodů. Na závěr je kapitola doplněna o případovou studii lokality se specifickou věkovou strukturou.

4. Závěr

Dizertační práce se zabývá poznáním prostorových souvislostí stárnutí. Zaměřuje se na kvalitu obytného prostředí ve vztahu k seniorské populaci. Na obytné prostředí seniorů je nahlíženo jako na dynamický prostor, jehož vlastnosti podléhají působení urbánních procesů. Význam práce spočívá v propojení výzkumných témat geografie města s poznatky environmentální gerontologie. Jádrem práce je představení teoretického konceptu rezidenční spokojenosti, jenž je v práci využíván jako nástroj poznávání subjektivního hodnocení kvalit obytného prostředí u specifické demografické skupiny obyvatel. Dizertační práce přispívá k formování teoretických a metodologických poznatků konceptu rezidenční spokojenosti ve vztahu ke starým lidem. V empirické části rozvíjí poznání rezidenční spokojenosti na příkladu typově odlišných částí středoevropského postsocialistického města.

Demografické procesy významně formují podobu současných měst. Rostoucí naděje dožití a proměna demografického chování mladých lidí přispívají ke zvyšujícímu se zastoupení starých lidí v městské populaci. Stárnutí městské populace stupňuje zájem o výzkum kvality obytného prostředí starých lidí. Vzhledem k tomu, že vlastnosti obytného prostředí města ve vztahu k seniorské populaci jsou značně diferencované, nemůžeme na obytné prostředí města nahlížet pouze negativně. Zatímco některé vlastnosti městského prostředí umožňují seniorům zvládat každodenní potřeby s ohledem na jejich schopnosti, jiné vlastnosti městského prostředí naopak kvalitu seniorského života snižují. Obdobné zjištění můžeme aplikovat i na procesy, které se v současném postsocialistickém městě odehrávají. Za procesy, které

významně formují vlastnosti obytného prostředí současných střeoevropských měst, považujeme postsocialistickou urbánní transformaci a druhý demografický přechod. Dopady postsocialistické urbánní transformace se projevují ve fyzickém a sociálním prostředí města. Diferenciace životních stylů mladé populace v důsledku druhého demografického přechodu významně přispívá k proměně socio-demografické struktury dnešních střeoevropských měst. V některých městských čtvrtích se setkáváme s protichůdnými procesy omlazování a stárnutí místní populace. Uvedené urbánní procesy zanechávají svou stopu ve funkční struktuře města. Obytné prostředí seniorů se především v centrálních a vnitřních částech měst mění ekonomickými dopady postsocialistických transformačních procesů, životním stylem, kupní silou a bytovou spotřebou nově příchozí mladší populace. Tato polarizace přináší rozdílné nároky na služby a vybavenost vnitřních částí měst.

Přínosem práce v teoretické rovině je představení konceptu rezidenční spokojenosti. Ačkoli je koncept v souvislosti s kvalitou obytného prostředí často zmiňován, nebyl v českém kontextu zatím širěji diskutován. V teoretické diskusi poukazujeme na význam jednotlivých faktorů při utváření rezidenční spokojenosti, zaměřujeme se na její odlišné chápání. Spolu s tím představujeme rezidenční spokojenost nejenom jako subjektivní hodnocení kvalit obytného prostředí, ale i jako názor, který je utvářen a interpretován v kontextu výzkumu. Cílem dizertační práce však nebylo jen představit samotný koncept. Účelem bylo koncept rezidenční spokojenosti provázat s problematikou každodenního života stárnoucích lidí. V této souvislosti jsme se snažili zdůraznit, že při hodnocení kvality obytného prostředí je nutné vycházet z potřeb a schopností seniorské populace. K lepší interpretaci rezidenční spokojenosti napomůže jak pochopení vztahu, kteří si senioři vytvářejí ke svému obytnému prostředí, tak i význam jeho různých prostorových úrovní v každodenním životě seniorů. Za neméně důležité považujeme i časové hledisko, a to jak v souvislosti s proměnou obytného prostředí, tak i s měnícími se vlastnostmi seniorů. Poukázali jsme také na nástrahy spojené s výzkumem rezidenční spokojenosti seniorů, a to na inklinaci k vyjádření vyšší míry spokojenosti s rezidenčním prostředím ve srovnání s ostatními členy populace. Snížit určitou míru zkreslení by podle nás mohlo pomoci porovnání rezidenční spokojenosti s jinou populační skupinou či doplnění rezidenční spokojenosti o hodnocení objektivních ukazatelů kvality obytného prostředí.

Empirická část práce se zabývá problematikou kvality převážně městského obytného prostředí. Nahlížena je především skrze subjektivní hodnocení vybraných skupin obyvatel (seniorů, nově přistěhovalých, klíčových aktérů městského sociálního rozvoje, obyvatel periferních venkovských obcí). Ve vybraných případech je subjektivní pohled doplněn o objektivní dimenzi, pomocí které dokresluje vlastnosti zkoumaných případových studií.

Potenciál dalšího výzkumu představuje šetření rezidenční spokojenosti seniorů v lokalitách, které nebyly do tohoto výzkumu dosud zahrnuty. Jedná se především o suburbánní obce, ve kterých bychom se mohli zaměřit na hodnocení kvality rezidenčního prostředí jak starousedlíků, tak i nově příchozích obyvatel, kteří se do suburbií nastěhovali ve vyšším věku a po odchodu dětí se musejí vyrovnávat s nadspotřebou bydlení. Na rozdíl od již realizovaných výzkumů bychom změnili způsob, jakým k výzkumu rezidenční spokojenosti

přistupujeme. Využili bychom především metodu polostrukturovaných rozhovorů, která by odhalila nové a hlubší souvislosti. Možností dalšího navazujícího výzkumu je sledování diferenciací rezidenční spokojenosti mezi lidmi, kteří se z určitého místa odstěhovali, a těch, co zůstávají, a poznání hlavních spouštěčů rezidenční mobility ať již ve vztahu k prostorovému měřítku (domov, sousedství), či k charakteristikám domácností. V českém výzkumu stárnutí v městském prostředí postrádáme studie o zapojení seniorů do občanských aktivit, které se podílejí na formování podoby současného města. Dalším zajímavým námětem výzkumu je, jakou roli hraje geografická vzdálenost mezi seniory a jejich příbuznými a přáteli v kontextu utváření jejich každodenního života.

Použitá literatura

BARTLETT, H., PEEL, N. (2005): Healthy ageing in the community. In: Andrews, G. J., Phillips, D. R. (eds.): Ageing and place. Routledge, Oxon, s. 98–109.

DVOŘÁKOVÁ, N. (2017 v tisku): Prostorová diferenciací věkové struktury obyvatelstva Prahy. In: Ouředníček, M., Jíchová, J. (eds.): Sociální prostředí Prahy: Město na prahu 21. století. Academia.

DVOŘÁKOVÁ, N., TEMELOVÁ, J. (2012): Kvalita života seniorů v centru Prahy. In: Ouředníček, M., Temelová, J. (eds.): Sociální proměny pražských čtvrtí. Academia, Praha, s. 68–91.

MUSIL, J. (1967): Sociologie soudobého města. Svoboda, Praha, 320 s.

OUŘEDNÍČEK, M., NOVÁK, J., TEMELOVÁ, J., PULDOVÁ, P. (2009): Metody geografického výzkumu města. In: Ferenčuhová, S., Hledíková, M., Galčanová, L., Vacková, B. (eds.): Město: Proměnlivá ne/samozřejmost. Pavel Mervart/Masarykova univerzita, Brno, s. 93–128.

OUŘEDNÍČEK, M., TEMELOVÁ, J. (2009): Twenty years after socialism: the transformation of Prague's inner structure. *Studia Universitatis Babeş-Bolyai, Sociologia*, 54, č. 1, s. 9–30.

STEINFÜHRER, A., HAASE, A. (2007): Demographic change as a future challenge for cities in East Central Europe. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, 89, č. 2, s. 183–195.

SÝKOROVÁ, D. (2008): Prostor a věci v kontextu stáří. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 44, č. 2, s. 401–421.

ŠPAČKOVÁ, P., DVOŘÁKOVÁ, N., TOBRMANOVÁ, M. (2016): Residential satisfaction and intention to move: the case of Prague's new suburbanites. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, 98, č. 4, s. 331–348.

TEMELOVÁ, J., DVOŘÁKOVÁ, N. (2012): Residential satisfaction of elderly in the city centre: The case of revitalizing neighbourhoods in Prague. *Cities*, 29, č. 5, s. 310–317.

TEMELOVÁ, J., DVOŘÁKOVÁ, N., SLEZÁKOVÁ, A. (2010): Rezidenční spokojenost seniorů v proměňujících se čtvrtích Prahy. *Sociální studia*, 7, č. 3, s. 95–113.

TEMELOVÁ, J., JÍCHOVÁ, J., POSPÍŠILOVÁ, L., DVOŘÁKOVÁ, N. (2017): Urban social problems and marginalized population in post-socialist transition societies: Perception of the city centre of Prague, the Czechia. *Urban Affairs Review*, 53, č. 2, s. 273–304.

TEMELOVÁ, J., NOVÁK, J., POSPÍŠILOVÁ, L., DVOŘÁKOVÁ, N. (2011): Každodenní život, denní mobilita a adaptační strategie obyvatel v periferních lokalitách. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 47, č. 4, s. 831–858.

Curriculum vitae

Nina Dvořáková

E-mail: nina.dvorakova@gmail.com

Vzdělání

- 2008– Doktorské studium, obor Obecné otázky geografie, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova
- 2002–2008 Magisterské studium, obor Regionální geografie, Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova v Praze

Zahraniční pobyt

- 01-04/2010 Stockholm, Švédsko, studijní pobyt na Stockholm University v rámci programu Erasmus

Pracovní zkušenosti (spoluřešitelka nebo spolupráce na projektech)

- 2016–2018 Prostorová mobilita, každodenní život a sociální vazby: případová studie žen Pražského metropolitního regionu, GAČR
- 2012–2015 Zpřístupnění historických prostorových a statistických dat v prostředí GIS, program aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity, Ministerstvo kultury ČR
- 2010–2013 Sociální deprivace v městském prostředí: objektivní a subjektivní dimenze, GAČR
- 2008–2010 Proměny sociálního a fyzického prostředí ve vnitřním městě Prahy po roce 1990, Post-doc projekt, GAČR
- 2007–2011 Suburbánní rozvoj, suburbanizace a urban sprawl v České republice: omezení negativních důsledků na životní prostředí, Resortní program výzkumu Ministerstva životního prostředí ČR
- 2007–2009 Socioekonomická analýza území městské části Praha 1, Městská část Praha 1
- 2006–2011 Sociálně prostorová diferenciacie obyvatelstva a její vliv na kvalitu života ve městech a obcích České republiky, Národní program výzkumu II, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR

Výzkumná spolupráce a členství v profesních asociacích

- 2008 Členka skupiny Urbánní a regionální laboratoř (URRlab) na katedře sociální geografie a regionálního rozvoje, Univerzita Karlova
- 2008 Česká geografická společnost
- 2015 Členka výzkumné skupiny *Cities after transition*

Pedagogická činnost

Spolupráce na výuce v předmětech: Sociální geografie Prahy, Urban Social Geography I, Geografie městských komunit, cvičení Metody v sociální geografii I

Seznam publikací

DVOŘÁKOVÁ, N. (2017 v tisku): Prostorová diferenciacie věkové struktury obyvatelstva Prahy. In: Ouředníček, M., Jíchová, J. (eds.): Sociální prostředí Prahy: Město na prahu 21. století. Academia, Praha.

DVOŘÁKOVÁ, N., NEMEŠKAL, J. (2015): Migrační a přirozený přírůstek v Praze. Specializovaná mapa. Mapa č. 1.1 ze série Sociálně prostorová diferenciacie Prahy v historické perspektivě / NAKI, Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Urbánní a regionální laboratoř, Praha.

DVOŘÁKOVÁ, N., TEMELOVÁ, J. (2012): Kvalita života seniorů v centru Prahy. In: Ouředníček, M., Temelová, J. (eds.): Sociální proměny pražských čtvrtí. Academia, Praha, s. 68–91.

ŠPAČKOVÁ, P., DVOŘÁKOVÁ, N., NEMEŠKAL, J. (2014): Vývoj vzdělanostní struktury obyvatel obcí v širokém okolí Jaderné elektrárny Dukovany 1980-2011. Specializovaná mapa. Mapa ze série Vývoj stavu sociálních a ekonomických podmínek v širokém okolí JE Dukovany/TAČR, Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Urbánní a regionální laboratoř, Praha.

ŠPAČKOVÁ, P., DVOŘÁKOVÁ, N., TOBRMANOVÁ, M. (2016): Residential satisfaction and intention to move: the case of Prague's new suburbanites. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, 98, č. 4, s. 331–348.

TEMELOVÁ, J., DVOŘÁKOVÁ, N. (2012): Residential satisfaction of elderly in the city centre: The case of revitalizing neighbourhoods in Prague. *Cities*, 29, č. 5, s. 310–317.

TEMELOVÁ, J., DVOŘÁKOVÁ, N., SLEZÁKOVÁ, A. (2010): Rezidenční spokojenost seniorů v proměňujících se čtvrtích Prahy. *Sociální studia*, 7, č. 3, s. 95–113.

TEMELOVÁ, J., JÍCHOVÁ, J., POSPÍŠILOVÁ, L., DVOŘÁKOVÁ, N. (2017): Urban social problems and marginalized population in post-socialist transition societies: Perception of the city centre of Prague, the Czechia. *Urban Affairs Review*, 53, č. 2, s. 273–304.

TEMELOVÁ, J., NOVÁK, J., POSPÍŠILOVÁ, L., DVOŘÁKOVÁ, N. (2011): Každodenní život, denní mobilita a adaptační strategie obyvatel v periferních lokalitách. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 47, č. 4, s. 831–858.

Charles University, Faculty of Science
Department of Social Geography and Regional Development

Doctoral study programme: General Issues in Geography

Summary of the Doctoral thesis

**Residential Environment Quality
and Residential Satisfaction of Seniors**

Mgr. Nina Dvořáková

Supervisors: doc. RNDr. Martin Ouředníček Ph.D.,
and RNDr. Jana Temelová, Ph.D.

Praha, 2017

Abstract

Researching the quality of life is an interdisciplinary matter. The physical and social environment that man inhabits, we consider to be the basic building blocks of the quality of life. The classical geographic question is what kind of relationship between people and the environment arises. One way we can measure the relationship between man and the environment is to ask how man perceives the environment and how he evaluates it. A suitable tool for understanding these contexts is the concept of residential satisfaction. Residential satisfaction derives from alignment of the needs and abilities of man with the qualities of the environment that he inhabits. This dissertation focuses on the understanding of the meaning of space in the context of aging and its subsequent utility in the research of the residential satisfaction of the aging population. This dissertation contributes to the realization of a highly socially relevant topic and expands knowledge about the quality of the living environment of the senior population. It connects research concerning urban geography and gerontological disciplines. Research on residential satisfaction is performed on the background of urban processes that significantly influence the shape of the current post-socialist cities. The residential environment in the dissertation is understood as both means and limitations that significantly affect the quality of life of older people.

In the introductory part, the dissertation deals with the introduction of the studied subject into the wider social context. We focus on introducing the process of demographic aging both in a global and a Czech context as well as on issues related to aging in the urban environment. This dissertation discusses different perspectives on aging in the city together with the positive and negative impacts of the transformation of the urban environment on the quality of life for the senior population. Attention is paid to post-socialist urban transformation and the change of demographic behaviour of young people that significantly shape the characteristics of a seniors living environment in contemporary Central European cities. The theoretical part is dedicated to the concept of residential satisfaction through which we assess the views of older people on the quality of their living environment. The theoretical elaboration of the concept of residential satisfaction is linked to the discussion of the importance of space in the everyday life of aging people. The second part of the work consists of a set of seven expert publications, mostly written by a broader collective of authors.

Keywords: urban geography – residential satisfaction – seniors – quality of residential environment – transforming residential environment – Prague

1. Introduction

With the increasing proportion of older people in society, greater attention to issues related to the living conditions of elderly people is given. The importance of a living environment, neighbourhood or community for maintaining a quality life in old age can be illustrated by the concept of aging in a place where the main idea is to grow older without having to move away from home (Bartlett, Peel 2005). Around the home as well as within its vicinity, everyday activities take place, in addition to procuring outside daily needs and maintaining community relations (Musil 1967). The presence of high-quality civic amenities, public spaces, infrastructure and public transport in the domestic environment are the factors contributing to the maintaining of independence of older people. Space plays in the lives of seniors not only a supporting and functional role but it also holds symbolic importance too. Based on a long-term stay, the residents create a relationship with their geographical environment and with the other people who share their place of residence (Sýkorová 2008). The place is a part of their life identity.

The post-socialist urban transformation and the involvement of Central European cities into global structures is reflected significantly in the everyday life of our cities (Ouředníček, Temelová, 2009). However, Steinführer and Haas (2007) point to the fact that the current form of Central European cities is not only shaped by processes of post-socialist transition but the urban environment is also affected by the demographic transformation of the behaviour from the current population. The transformation of demographic behaviour, which is characterized by the acceptance of a post-modern way of life, the differentiation of lifestyles and creating new types of households strengthens the process of demographic aging of the urban population. On the other hand, it contributes, due to the changing residential preferences of young people, to rejuvenation as well as social and demographic polarization of particular urban neighbourhoods. The prerequisite of this dissertation is that, as a result of the above processes, there are significant changes in the living environment of seniors. The main objective of this dissertation is to find out how these changes affect seniors and how they assess the quality of the transforming urban environment.

This dissertation thesis builds on the tradition of Prague social geography, whose concept of urban geography is in many aspects close to the socioecological approach of the Chicago school (e.g. Ouředníček et al. 2009). The case studies presented in the second part of the thesis evaluates habitable environments in different parts of the city in the context of demographic aging. The chosen spatial scope of case studies, most often defined by the area of individual neighbourhoods or districts, is also in line with the findings of the importance of the place of residence for the senior population.

2. Aims and structure of the dissertation

The presented dissertation deals with the problem of aging in the urban environment and the understanding of the spatial context of aging. More narrowly, it is focused on evaluating the quality of the living environment of the senior population. The quality of the environment is

evaluated primarily based on subjective interpretations of reality, which we understand as a statement which records the experience of specific demographic groups. As a tool for understanding a subjective assessment, we used the concept of residential satisfaction. The topic of this dissertation oscillates between various social science research and is a theoretical analysis of the concept of residential satisfaction linked to discussions about the importance of space in the daily lives of older people. The spatial context of aging is addressed in the context of contemporary Central European cities. Therefore, this dissertation puts emphasis on the description of the urban processes that in the past twenty-five years have contributed to shaping it into its current form. This thesis is based on empirical knowledge of reality. The monitoring of surveyed phenomena occurs on a micro level. This dissertation consists of several partial objectives which are interconnected.

The three objectives of the thesis are:

1. Framing the issue of aging in an urban environment in the context of post-socialist urban transformation and changes in the demographic behaviour of Czech society. The objective is to discuss the impact of the transformation of the living environment of the elderly and in this context to clarify how the seniors see the transformation of functional, physical and social structures of the urban environment.
2. Theoretical grasp of the concept of residential satisfaction with a discussion concerning the findings that reveal the importance and influence of individual factors on the formation of a subjective evaluation of the residential environment.
3. Since this dissertation focuses on the problems of the urban environment in relation to the senior population, another objective is to link the concept of residential satisfaction with the theoretical understanding of the importance of space in the context of age. A discussion concerning their interdependence and usability is also included in the research of the quality of the residential environment.

This dissertation consists of two main parts. The first part is devoted to (i) putting the examined issue into a broader social context and (ii) the broader context of contemporary Central European urban development and (iii) the theoretical discussion of the concept used. The first chapter of this dissertation contains an introduction into the problem which has been researched. The second chapter focuses on the broader context of the demographic changes concerning the behaviour of the Czech population. Attention is given to the second demographic transition and demographic aging. The third chapter introduces the issue of population aging in the context of current urban processes. It notes the impact of post-socialist urban transformation and the changes in demographic behaviour on the living environment of seniors. The fourth chapter introduces the concept of residential satisfaction and it highlights aspects that affect the perception of residential and urban environments.

Attention is also paid to research concerning residential satisfaction in the context of an aging population.

The second part provides an overview of published works that represent the empirical part written with a broader collective of authors.

3. Introduced publications

The second part of this dissertation consists of seven thematically related publications. Six texts are written by a wider collective of authors (chapter in a book, four articles in an peer-reviewed journal and one article in a SCOPUS journal) and one publication is written independently (a chapter in a book). These texts focus on the evaluation of the quality of the residential environment from the perspective of specific groups of the population living in an urban or rural environment. Published texts represent empirical studies that deal with specific geographic locations: the city's downtown, inner city, outer city housing estates, suburbs and rural communities. The main focus is on the metropolitan region of Prague, which represents in our work a laboratory of urban research. Although the set of texts is composed as a mosaic of case studies, a comparison of some of them allows for a relatively comprehensive view on how different groups of people perceive their residential environment.

At the empirical level, this dissertation contributed to a comprehensive understanding of the quality of the residential environment from the perspective of older people in different types of urban environments. The quality of the residential environment has been investigated through the concept of residential satisfaction, which is used as a tool for understanding the subjective assessment of the qualities of the residential environment. Research of residential satisfaction through a questionnaire survey was conducted at the level of districts and three types of city housing were included - the historic city centre, transforming industrial areas and housing estates. Research was carried out in the form of three publications (Temelová, Dvořáková, Slezáková 2010, Temelová, Dvořáková 2012, Dvořáková, Temelová 2012) in response to common assertions about the quality of the urban environment in relation to the elderly population, which often link post-socialist transformation and the transformation of the socio-demographic structure of Central European cities in the context of the second demographic transition with a negative impact on the quality of life of the senior population. The results point to the problematic nature of these assertions. The transformation of the living environment of the elderly has both positive and negative impacts. While in the central parts of cities, seniors perceive the effects of transformation of residential environment in the form of an increase in the price of services and the closing down of shops. In former working-class neighbourhoods, the regeneration helped to differentiate local amenities whereas in a housing estate areas civic amenities have developed.

However, functional amenities are only one aspect that has had attention paid to it in our research. We have also focused on the monitoring of residential satisfaction in relation to

the social and physical structure of the residential environment. In our research, we combined satisfaction with the physical environment with the availability of public space and the presence of physical barriers in space, i.e. aspects that are caused primarily by construction development of the city. These aspects were evaluated by seniors as worse in the historic centre and in the inner-city district. If we focus on the evaluation of the social environment, seniors perceive socio-demographic transformation through the frequent variation of other residents in their building. Despite this experience, most seniors who were polled evaluated community relations as rather positive. Although we did not address the issue of the overall residential satisfaction of seniors in the case studies, we can assume with a certain generalization that the residential satisfaction of seniors in all three locations was rather positive.

The article published in the *Czech Sociological Review* named *Daily life, daily mobility and adaptation strategies of the population in peripheral locations* (Temelová, Novak, Pospíšilová, Dvořáková 2011) continues the long tradition of research concerning the quality of life of residents in peripheral areas in the Czech Republic. This article is based on a case study of three rural municipalities located on the border of Central Bohemia, Karlovy Vary and the Ustí nad Labem Regions. The mismatch between the characteristics of the residential environment as well as the needs and abilities of the population is an important element as to shaping the quality of life of local residents and everyday phenomenon defining strategies of households. To bridge the gap between localization services, employment and housing it is fundamentally important for the people living in peripheral communities, to be mobile and to own as well as have the ability to operate a car. Less mobile people chose replacement strategies when it came to solving everyday needs. Seniors often use public transport, neighbours or family assistance.

The quality of the residential environment in the views and experiences of the population which live in suburban municipalities on the outskirts of Prague are the central theme of the next presented article *Residential satisfaction and intention to move: the case of Prague's new suburbanites* (Špačková, Dvořáková, Tobrmanová 2016). This article tries to fill the gap when it comes to research on the quality of the residential environment of suburban communities and responds to claims which suggest that the reason for the return of suburbanites back to the cities is the weakness in the housing environment reflected by the low level of residential satisfaction of the population living in the suburbs. This article is based on a survey conducted in three suburban municipalities on the outskirts of Prague. Residential satisfaction in this article is linked to the issue of residential mobility. Dissatisfaction with the place of residence is understood through the intention to move as one of the trigger factors of residential mobility. However, in our research, a low level of residential satisfaction was not confirmed as the main trigger of residential mobility. Intention to move, rather than among unsatisfied households, was declared by the families who assume that their needs will not be in line with the characteristics of their contemporary living in the near future.

The article *Urban social problems and marginalized population in post-socialist transition societies: Perception of the city center of Prague, the Czechia* (Temelová, Jíchová, Pospíšilová, Dvořáková 2017) focuses on the research of the perception of social problems in the area of post-socialist city. It is based on the assumption that an important role in the development of the city and in solving social problems occurring in urban environments is played by the people involved in the creation and implementation of social policies. The article answers the question of what social phenomena in the environment of the city are perceived by local actors as problematic and how it reflects in the exercise of their profession as well as on the basis of what motivation they approach to their solution. Using the testimonies of the actors, the social problems in the centre of Prague are identified and spatially localized, whereas the available statistical data does not allow us to adequately capture. We revealed several different approaches between different types of actors and the issue of lack of coordination of social problem solving at the citywide level.

The last presented publication is an independently published chapter titled *Spatial differentiation of the age structure of Prague population* (Dvořáková 2017) in the book *Sociální prostředí Prahy: Město na prahu 21. století*. The aim of this chapter is to describe and explain the development of spatial differentiation of the age structure in Prague. The main assumption of the chapter is that current demographic processes, such as the transformation of the reproductive behaviour of the young generation and the aging of the population, are somewhat reflected in the residential structure of the Prague districts. To monitor residential structures, data and spatial analysis focused on the evaluation of the transformations of age composition of the population of Prague. Close attention is paid to the distribution of young people and seniors, both in different concentric zones of the city, types of buildings and individual urban districts. In the end, the chapter is supplemented by a case study of a site with a specific age structure.

4. Conclusion

This dissertation deals with research concerning the spatial context of aging. It focuses on the quality of the living environment in relation to the senior population. Living environment of seniors is seen as a dynamic space whose properties are subject to the influence of urban processes. The significance of this dissertation lies in linking research topics of urban geography with environmental gerontology. The core of this dissertation is to present the theoretical concept of residential satisfaction that is used here as a tool for exploring the subjective quality of the residential environment of specific demographic groups. This dissertation contributes to the forming of the theoretical and methodological knowledge of the concept of residential satisfaction in relation to elderly people. The empirical part develops our knowledge of residential satisfaction on examples of different parts of the Central European post-socialist city. Demographic processes significantly shape the form of

contemporary cities. The rising life expectancy and the change in the demographic behaviour of young people contribute to the increasing representation of older people in the urban population. The aging of the urban population raises interest in research concerning the quality of the living environment of the elderly. Given the fact, that the characteristics of the residential environment in relation to the senior population are highly differentiated, we cannot view the housing environment of the city in a negative way. While some characteristics of urban environments allow seniors to cope with everyday needs with regard to their abilities, other features of the urban environment reduce the quality of life for seniors.

We can apply similar findings to the processes that are taking place in the present post-socialist city. The post-socialist urban transformation and the second demographic transition are the processes that significantly shape the characteristics of the living environment of contemporary Central European cities. The impacts of post-socialist urban transformation are reflected in the physical and social environment of the city. The differentiation of lifestyles of the young population as a result of the second demographic transition contributes significantly to the transformation of the socio-demographic structure of today's Central European cities. In some neighbourhoods, we see contradictory processes of rejuvenation and the aging of the local population. These urban processes affect the functional structure of the city. Living environments of seniors mainly in the central and inner parts of cities are changing due to the economic impact of the post-socialist transformation processes, lifestyle, purchasing power and housing consumption from the new and younger population. This polarization brings different demands on services and amenities to the inner cities.

A contribution of this dissertation to the theory is the introduction of the concept of residential satisfaction. Although the concept in connection with the quality of the living environment is often mentioned, it has not been widely debated in the Czech context yet. In the theoretical discussion, we highlight the importance of various factors in shaping the residential satisfaction. In addition, we introduce residential satisfaction not only as a subjective evaluation of the quality of living environment but also as an opinion that is shaped and interpreted in the context of research. The aim of this dissertation was not just to introduce the concept itself. The aim was to link the concept of residential satisfaction with the problems of everyday life concerning the aging of people. In this context, we have tried to emphasize that the quality of the residential environment needs to be based on the needs and abilities of the senior population. Gaining a better understanding of the relationship that seniors create to their housing environment and the significance of its different spatial levels in the everyday life of seniors will help us better interpret residential satisfaction. Equally important is the consideration concerning the aspect of time, both in relation to the transformation of the living environment and the changing characteristics of seniors. We also pointed out the dangers associated with research concerning the residential satisfaction of seniors - the inclination to express higher levels of satisfaction with the residential environment in comparison with other members of the population. To reduce a certain degree of distortion would, in our opinion, help with the comparison of residential satisfaction with

other population groups or the combination of residential satisfaction with the evaluation of objective indicators of the quality of the residential environment.

The empirical part deals with the quality of the predominantly urban residential environment. It is looked at primarily through a subjective evaluation of selected population groups (the elderly, newcomers, key actors of urban social development, population of peripheral rural municipalities). In selected cases, the subjective view was complemented by an objective dimension through which we illustrate the properties examined case studies.

The potential for further research represents residential satisfaction survey of seniors in areas which were not yet included in our research. These are primarily suburban communities, where we could focus both on the evaluation of the quality of the residential environment of residents as well as newcomers who have moved to suburban life at an older age and after the departure of their children are faced with the overconsumption of housing. In contrast with research that has already been done, we would like to change the way we approach residential satisfaction research. We would suggest to mainly use the qualitative research method to reveal a new and deeper context. The possibility of further follow-up research should be to monitor the differentiation of residential satisfaction among people who have moved away from a certain place and those who remain. Czech research concerning aging in urban areas lacks a study on the involvement of seniors in civic activities, which contributes to forming an image of the contemporary city. We are also interested in the role of geographic distance between seniors and their relatives as well as friends in relation to the shaping of their everyday life.

References

- BARTLETT, H., PEEL, N. (2005): Healthy ageing in the community. In: Andrews, G. J., Phillips, D. R. (eds.): Ageing and place. Routledge, Oxon, s. 98–109.
- DVOŘÁKOVÁ, N. (2017 in print): Prostorová diferenciace věkové struktury obyvatelstva Prahy. In: Ouředníček, M., Jíchová, J. (eds.): Sociální prostředí Prahy: Město na prahu 21. století. Academia.
- DVOŘÁKOVÁ, N., TEMELOVÁ, J. (2012): Kvalita života seniorů v centru Prahy. In: Ouředníček, M., Temelová, J. (eds.): Sociální proměny pražských čtvrtí. Academia, Praha, s. 68–91.
- MUSIL, J. (1967): Sociologie soudobého města. Svoboda, Praha, 320 s.
- OUŘEDNÍČEK, M., NOVÁK, J., TEMELOVÁ, J., PULDOVÁ, P. (2009): Metody geografického výzkumu města. In: Ferenčuhová, S., Hledíková, M., Galčanová, L., Vacková, B. (eds.): Město: Proměnlivá ne/samozřejmost. Pavel Mervart/Masarykova univerzita, Brno, s. 93–128.
- OUŘEDNÍČEK, M., TEMELOVÁ, J. (2009): Twenty years after socialism: the transformation of Prague's inner structure. *Studia Universitatis Babeş-Bolyai, Sociologia*, 54, č. 1, s. 9–30.
- STEINFÜHRER, A., HAASE, A. (2007): Demographic change as a future challenge for cities in East Central Europe. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, 89, č. 2, s. 183–195.

SÝKOROVÁ, D. (2008): Prostor a věci v kontextu stáří. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 44, č. 2, s. 401–421.

ŠPAČKOVÁ, P., DVOŘÁKOVÁ, N., TOBRMANOVÁ, M. (2016): Residential satisfaction and intention to move: the case of Prague's new suburbanites. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, 98, č. 4, s. 331–348.

TEMELOVÁ, J., DVOŘÁKOVÁ, N. (2012): Residential satisfaction of elderly in the city centre: The case of revitalizing neighbourhoods in Prague. *Cities*, 29, č. 5, s. 310–317.

TEMELOVÁ, J., DVOŘÁKOVÁ, N., SLEZÁKOVÁ, A. (2010): Rezidenční spokojenost seniorů v proměňujících se čtvrtích Prahy. *Sociální studia*, 7, č. 3, s. 95–113.

TEMELOVÁ, J., JÍCHOVÁ, J., POSPÍŠILOVÁ, L., DVOŘÁKOVÁ, N. (2017): Urban social problems and marginalized population in post-socialist transition societies: Perception of the city centre of Prague, the Czechia. *Urban Affairs Review*, 53, č. 2, s. 273–304.

TEMELOVÁ, J., NOVÁK, J., POSPÍŠILOVÁ, L., DVOŘÁKOVÁ, N. (2011): Každodenní život, denní mobilita a adaptační strategie obyvatel v periferních lokalitách. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 47, č. 4, s. 831–858.

Curriculum vitae

Nina Dvořáková

E-mail: nina.dvorakova@gmail.com

Education

- 2008– Doctoral degree study, General Issues in Geography, Faculty of Science, Charles University
- 2002–2008 Master's degree study, Regional geography, Faculty of Science, Charles University in Prague

Study abroad

- 01-04/2010 Stockholm University, Erasmus student exchange program

Work experience (member of research team or participation in projects)

- 2016–2018 Spatial Mobility, Everyday Life and Personal Ties: The Case Study of Women in Prague Metropolitan region, Czech Science Foundation
- 2012–2015 Disclosure of historic spatial and statistical data in GIS environment, NAKI, Ministry of Culture of the Czech Republic
- 2010–2013 Social deprivation in urban environment: objective and subjective dimension, Czech Science Foundation
- 2008–2010 Transformation of social and physical environment in the inner city of Prague after 1990, PhD project, Czech Science Foundation
- 2007–2011 Suburban development, suburbanisation and urban sprawl in the Czech Republic: Tackling the negative impacts on the environment, Sectoral research programme, Ministry of Environment of the Czech Republic
- 2007–2009 Socioeconomic analysis of municipal district Prague 1, Municipal district Prague 1
- 2006–2011 Socio-spatial differentiation of population and its impact on quality of life in cities and communities in the Czech Republic, Ministry of Education, Youth and Sports of the Czech Republic

Research networking and membership in professional associations

- 2008 Member of research group Urban and regional laboratory (URRlab), Charles University, Department of social geography and regional development
- 2008 Member of Czech Geographical Society (CGS)
- 2015 Member of research group Cities after transition (CAT)

Pedagogical activity

Cooperation in teaching of subjects: Social Geography of Prague, Urban Social Geography I (in English), Geography of urban communities, seminars Methods in Social Geography I

Selected publications

DVOŘÁKOVÁ, N. (2017 in print): Prostorová diferenciacie vekové štruktúry obyvateľstva Prahy. In: Ouředníček, M., Jíchová, J. (eds.): Sociální prostředí Prahy: Město na prahu 21. století. Academia, Praha.

DVOŘÁKOVÁ, N., NEMEŠKAL, J. (2015): Migrační a přirozený přírůstek v Praze. Specializovaná mapa. Mapa č. 1.1 ze série Sociálně prostorová diferenciacie Prahy v historické perspektivě / NAKI, Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Urbánní a regionální laboratoř, Praha.

DVOŘÁKOVÁ, N., TEMELOVÁ, J. (2012): Kvalita života seniorů v centru Prahy. In: Ouředníček, M., Temelová, J. (eds.): Sociální proměny pražských čtvrtí. Academia, Praha, s. 68–91.

ŠPAČKOVÁ, P., DVOŘÁKOVÁ, N., NEMEŠKAL, J. (2014): Vývoj vzdělanostní štruktúry obyvateľ obcí v širokém okolí Jaderné elektrárny Dukovany 1980-2011. Specializovaná mapa. Mapa ze série Vývoj stavu sociálních a ekonomických podmínek v širokém okolí JE Dukovany / TAČR, Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Urbánní a regionální laboratoř, Praha.

ŠPAČKOVÁ, P., DVOŘÁKOVÁ, N., TOBRMANOVÁ, M. (2016): Residential satisfaction and intention to move: the case of Prague's new suburbanites. Geografiska Annaler: Series B, Human Geography, 98, č. 4, s. 331–348.

TEMELOVÁ, J., DVOŘÁKOVÁ, N. (2012): Residential satisfaction of elderly in the city centre: The case of revitalizing neighbourhoods in Prague. Cities, 29, č. 5, s. 310–317.

TEMELOVÁ, J., DVOŘÁKOVÁ, N., SLEZÁKOVÁ, A. (2010): Rezidenční spokojenost seniorů v proměňujících se čtvrtích Prahy. Sociální studia, 7, č. 3, s. 95–113.

TEMELOVÁ, J., JÍCHOVÁ, J., POSPÍŠILOVÁ, L., DVOŘÁKOVÁ, N. (2017): Urban social problems and marginalized population in post-socialist transition societies: Perception of the city centre of Prague, the Czechia. Urban Affairs Review, 53, č. 2, s. 273–304.

TEMELOVÁ, J., NOVÁK, J., POSPÍŠILOVÁ, L., DVOŘÁKOVÁ, N. (2011): Každodenní život, denní mobilita a adaptační strategie obyvatel v periferních lokalitách. Sociologický časopis / Czech Sociological Review, 47, č. 4, s. 831–858.